

Borsa İstanbul İmalat Sektöründeki Kilit Denetim Konularının Belirlenmesi: Gıda, İçecek ve Tütün Alt Sektöründe Bir İnceleme

Murat ÖZCAN¹

Mehmet GÜNLÜK²

Özet

Kilit denetim konuları, denetçinin mesleki muhakemesine göre, cari döneme ait finansal tabloların denetiminde en çok önem arz eden konuları içermektedir. Yayınlanan “BDS 701 Kilit Denetim Konularının Denetim Raporunda Bildirilmesi Standardı” ile 2017 yılından itibaren, “görüş vermekten kaçınma” dışındaki denetçi görüşünün bildirildiği bağımsız denetim raporlarında kilit denetim konularına yer verilmesi zorunlu hale getirilmiştir. Kilit denetim konularının bağımsız denetim raporunda bildirilmesi, yürütülen denetime ilişkin daha fazla şeffaflık sağlar ve denetçi raporunun iletişim değerini artırır. Bağımsız denetim raporlarında kilit denetim konularının bildirilmesi ile finansal tablo bilgi kullanıcılarına, cari döneme ait finansal tabloların denetiminde en çok önem arz eden konular hakkında ilâve bilgiler sağlar. Bu çalışmanın amacı, Borsa İstanbul İmalat Sektörünün alt sektörlerinden biri olan Gıda, İçecek ve Tütün sektöründe yer alan şirketlere ait bağımsız denetim raporlarında bildirilen kilit denetim konularına yönelik değerlendirme yapmaktır. Bu amaçla söz konusu sektörde yer alan toplam 27 şirket için 2017-2020 yılları arasında hazırlanan 101 bağımsız denetim raporu incelenerek bağımsız denetçilerin kilit denetim konuları olarak neleri dikkate aldığına dair bir değerlendirme yapılmıştır. Araştırma bulgularına göre ilgili sektörde 202 adet kilit denetim konusunun tespit edildiği, en fazla bildirilen kilit denetim konularının sırasıyla %18,81 ile Hasılat (38 adet), %16,34 ile Maddi Duran Varlıklar (33 adet), %15,84 ile Stoklar/Stok Değer Düşüklüğü (32 adet), %15,34 ile Ticari Alacaklar (31 adet), %7,92 ile Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller (16 adet) ve %5,94 ile Şerefiye ve Sınırsız Ömre Sahip Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değer Düşüklüğü (12 adet) konularında olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bağımsız Denetim, Bağımsız Denetim Raporu, Kilit Denetim Konuları, Borsa İstanbul.

Determining the Key Audit Matters in Istanbul Stock Exchange Manufacturing Sector: An Investigation in the Food, Beverage and Tobacco Sub-Sector

Abstract

Key audit matters include, in the auditor's professional judgment, matters of most significance in the audit of the current period financial statements. With the published "BDS 701 Communicating Key Audit Matters in the Auditor's Report Standard", it has been made mandatory to include key audit matters in audit reports, in which the auditor's opinion, other than "refraining from giving opinion", since 2017. Key audit matters are communicated to provide greater transparency regarding the audit performed and to increase the communication value of the auditor's report. Communicating key audit matters provides, in the auditor's professional judgment, additional

Araştırma Makalesi / Research Article

Makale Geliş Tarihi / Submitted: 11.7.2021 Makale Kabul Tarihi / Accepted: 22.7.2021

¹Bu çalışma 16 – 18 Mayıs 2021 tarihleri arasında düzenlenen 6. Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Kongresinde sunulan “Borsa İstanbul İmalat Sektöründeki Kilit Denetim Konularının Belirlenmesi Gıda İçecek ve Tütün Alt Sektöründe Bir İnceleme” isimli özet bildirinin tamamlanmış halidir.

¹ Sorumlu Yazar, Dr. Öğr. Üyesi, Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Bolu/Türkiye, mozc@ibu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-9106-4146

² Dr. Öğr. Üyesi, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Milas Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Muğla/Türkiye, mehmetgunluk@mu.edu.tr, ORCID ID: 0000-0001-9665-7557

Atıf (Citation): Özcan, M., ve Günlük, M. (2021). Borsa İstanbul imalat sektöründeki kilit denetim konularının belirlenmesi: gıda, içecek ve tütün alt sektöründe bir inceleme. *Denetim ve Güvence Hizmetleri Dergisi* 1(1), 22-35.

information to the intended users of the financial statements (“target users”) in understanding the most important issues in the audit of the financial statements for the current period. The purpose of this study is to determine the key audit issues that the auditors pay attention most during the independent audit. For this purpose, 101 audit reports prepared between 2017 and 2020 for a total of 27 companies in the Food, Beverage and Tobacco sector, one of the sub-sectors of İstanbul Stock Exchange Manufacturing Sector, were examined and an evaluation was made on what the auditors consider as key audit matters. According to the research findings, 202 key audit matters (KAM) were identified in the relevant sector, and the most reported key audit matters were Revenue (38 of 202 KAMs) with 18.81%, Tangible Fixed Assets (33 of 202 KAMs) with 16.34%, Inventories / Provision for Inventories (32 of 202 KAMs) with 15.84%, Trade Receivables (31 of 202 KAMs) with 15.34%, Investment Properties (16 of 202 KAMs) with 7.92% and Goodwill and Intangible Fixed Assets with Unlimited Life with 5.94% (12 of 202 KAMs) were found to be in the subjects.

Keywords: *Audit, Audit Report, Key Audit Matters, İstanbul Stock Exchange.*

1. GİRİŞ

21. yüzyılın ilk çeyreğinde Amerika Birleşik Devletlerindeki halka açık bazı sermaye şirketlerinde yaşanan muhasebe ve denetim skandalları sonunda yaşanan küresel boyuttaki finansal krizler, denetimin kalitesinin, işletmelere kattığı değerin ve ihtiyaca uygunluğunun sorgulanmasına (Uzay ve Köylü, 2018: 48) ve halka açık şirketlerin finansal raporlarına ile bağımsız denetim raporlarına yönelik güvensizliğin ortaya çıkmasına neden olmuştur (Özcan ve Günlük, 2021: 291). Public Company Accounting Oversight Board (PCAOB) Halka Açık Şirketler Muhasebe Gözetim Kurulu ve International Audit and Assurance Standards Board (IAASB) Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu gibi düzenleyici kuruluşlar, özellikle halka açık şirketlerde şirketlere yönelik bu güvensizliğin ortadan kaldırılmasının ve finansal raporların finansal bilgi kullanıcıları tarafından daha doğru anlaşılmasının, denetçilerin analizleri sırasında “kritik” olarak belirledikleri konuların açıklandığı alanları içeren genişletilmiş denetim raporları ile sağlanabileceğini gündeme getirmiştir. Genişletilmiş denetim raporları ile finansal tablo bilgi kullanıcılarına denetim sonuçlarının şeffaf bir şekilde yansıtılması ve denetim raporlarının iletişim değerinin artırılması suretiyle finansal tablo bilgi kullanıcılarının karar alırken daha rasyonel davranmaları amaçlanmıştır (Yaşar ve Çetin, 2020: 385; Yalçın, 2020: 4221). Bu kapsamda, Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (IAASB), 2015 yılının Ocak ayında Uluslararası Denetim Standardı (ISA) 701-Kilit Denetim Konularının Denetim Raporunda Bildirilmesi Standardını yayımlamıştır (IAASB, 2015). ISA 701 ile denetim raporunda yer verilen bu yeni bölüm, işletmenin finansal raporlarının daha doğru anlaşılmasını sağlamak için denetçilerin, denetim faaliyetleri sırasında, işletme için kritik olarak belirledikleri konuların açıklandığı alanlardan oluşmaktadır. Bu standart ile ayrıca, farklı ülkelerdeki denetim raporlarının ortak bir düzende sunulması ve finansal tablo bilgi kullanıcıları için daha anlaşılır bir “dil” sağlanması amaçlanmaktadır (Yalçın, 2020: 4221).

Türkiye’de ise, Uluslararası Denetim Standardı ile uyumlu olarak Kamu Gözetimi Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu tarafından yayımlanan “BDS 701 Kilit Denetim Konularının Denetim Raporunda Bildirilmesi Standardı”, 1 Ocak 2017 tarihinde ve sonrasında başlayacak hesap dönemlerinin denetiminde uygulanmak üzere 9 Mart 2017 tarihinde Resmî Gazetede yayımlayarak yürürlüğe konmuştur.

Bu çalışmada, bağımsız denetim raporlarında yer alan kilit denetim konularının önemi, nasıl belirlendiği ve yararları irdelenerek Borsa İstanbul İmalat Sektörünün alt sektörlerinden biri olan Gıda, İçecek ve Tütün sektöründe yer alan şirketlere ait bağımsız denetim raporlarında bildirilen kilit denetim konularına yönelik değerlendirmeler yapılmıştır. Bu amaçla söz konusu sektörde yer alan toplam 27 şirket için 2017-2020 yılları arasında hazırlanan 101 bağımsız denetim raporu incelenerek bağımsız denetçilerin en sık karşılaştıkları kilit denetim konularının tespitine yönelik bir inceleme yapılmıştır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

“Denetçinin mesleki muhakemesine göre, cari döneme ait finansal tabloların denetiminde en çok önem arz eden konular” olarak tanımlanan kilit denetim konuları, üst yönetimden sorumlu olanlara bildirilen konular arasından seçilir (BDS 701, paragraf 8). Kilit denetim konuları, denetçinin denetim sırasında yaptıklarını açıkladığı ve dikkatini odakladığı noktaları belirttiği açıklamaları içerir (Atay ve Çeltikçi, 2021: 117). BDS 701 Kilit Denetim

Konularının Denetim Raporunda Bildirilmesi Standardı ile yeniden düzenlenen bağımsız denetim raporları içerisinde ayrı bir başlık ve paragraf altında yer verilmesi gereken kilit denetim konuları, denetçinin öncelikli olarak finansal tablo bilgi kullanıcılarına gerçekleştirilen denetimin amacı ve güvenilirliği hakkında bilgi sağlar (Teraman ve Çelik, 2019: 51). Kilit denetim konularının bildirilmesi ile denetçinin gerçekleştirdiği denetime yönelik en çok önem arz eden konuların vurgulanması amaçlanır; bu durum denetçinin temel sorumluluklarını değiştirmez (Uzay ve Köylü, 2018: 49). Bağımsız denetim raporunda kilit denetim konularına yer verilmesi, denetimin başlangıcından, denetim raporunun imzalanmasına kadar olan denetim sürecinin nasıl olması gerektiği hususunda da bilgi sağlayarak finansal tablo bilgi kullanıcılarına yol gösterir.

2.1. BDS 701 Kilit Denetim Konularının Denetim Raporunda Bildirilmesi Standardının Amacı

Bağımsız denetim raporu, profesyonel olmayan yatırımcıların, algıları ve yargılarını değiştirebilmekte, yorumlarını şekillendirebilmektedir (Teraman ve Çelik, 2019: 52). Kilit denetim konularının bildirilmesi ile yürütülen denetime ilişkin daha fazla şeffaflık sağlanması ve denetçi raporunun iletişim değerinin artırılması amaçlanmaktadır (BDS 701, md.2). Böylece finansal tablo bilgi kullanıcılarının, işletme için önemli olarak kabul edilen konuları denetim raporunda görmeleri, denetim raporunu daha rahat anlamaları ve daha fazla bilgi sahibi olmaları sağlanır; finansal tablo bilgi kullanıcılarına potansiyel risk taşıyan denetim konuları hakkında gerekli açıklamalar yapılarak daha detaylı bilgi verilir (Teraman ve Çelik, 2019: 52).

2.2. Kilit Denetim Konularının Bildirilmesinin Yararları

Bağımsız denetim raporu finansal tablo bilgi kullanıcıları ile iletişim kurmada en önemli araçlardan biridir. Bu nedenle, bağımsız denetçinin mesleki deneyimine ve yargısına göre önemli kabul ettiği konuları denetim raporunda bildirmesi finansal tablo bilgi kullanıcıları açısından önemlidir (Biçer ve Erol, 2017: 75). Kilit denetim konularının denetçi raporunda bildirilmesi, finansal tablo bilgi kullanıcılarının, üst yönetim ve denetimden geçmiş finansal tablolardan sorumlu olan yöneticiler ile daha fazla etkileşimde bulunmalarını sağlayabilir. Uluslararası Denetim ve Güvence Standartları Kurulu (IAASB), denetim raporunda bildirilen kilit denetim konularının aşağıda yer alan faydaları sağlayacağını belirtmiştir (Biçer ve Erol, 2017: 75):

- a. Denetimde şeffaflığı artırarak, denetim raporunun daha iyi anlaşılmasını sağlamak,
- b. Denetçi için önem arz eden konuların, finansal tablo bilgi kullanıcıları için anlaşılabilirliğini arttırmak,
- c. Bağımsız denetim raporunda kilit denetim konularının yer almasına imkân vermek,
- d. Finansal tablo bilgi kullanıcıları ile işletmenin üst yönetimi arasında iletişim kurulabilmesi için gerekli bir dayanak olmak,
- e. Bağımsız denetçi ve denetim komitesi arasındaki iletişimi arttırmak,
- f. Denetçinin mesleki şüphecilikle denetim yaparak denetim kalitesinin artırılmasını sağlamayı amaçlamaktır.

2.3. Kilit Denetim Konularının Belirlenmesi

Kilit denetim konuları aksi belirtilmedikçe, denetçi raporunda “Kilit Denetim Konuları” başlığı altında, raporun ayrı bir bölümünde uygun bir alt başlık kullanılarak bildirilir. Kilit denetim konularının denetçi raporundaki yeri, denetçi görüşünün yer aldığı bölüme yakın olmalıdır (BDS 701, paragraf A31). Yakın olmasındaki temel amaç, denetim sürecindeki kilit bulguların ön planda yer almasını sağlayarak, finansal tablo bilgi kullanıcılarının denetime özgü bilgilere verdikleri değer algılandığını göstermektir. Finansal tablo bilgi kullanıcılarının denetim sürecine yönelik daha detaylı bilgilere ihtiyaç duymalarının bir sonucu olarak ortaya çıkan kilit denetim konularına yer verilen denetçi raporunda, bu ihtiyacın dikkate alındığı mesajı verilmelidir. Denetçi raporunda “kilit denetim konuları” başlığı altında bildirilen kilit denetim konularının, denetçinin mesleki muhakemesine göre finansal tabloların denetiminde en çok önem arz eden konular olduğu belirtilir. Denetim raporunda ayrıca denetçinin görüş oluştururken finansal tabloların denetimi kapsamında kilit denetim konularını bir bütün olarak dikkate alındığı ve bu konular hakkında ayrı bir görüş vermediği ifade edilir (Güleç, 2020: 74).

Bağımsız denetçi, işletme yönetiminden sorumlu olanlara bildirilen konular arasından önemli sayılabilecek hususları, mesleki tecrübesine göre karar vererek kilit denetim konuları olarak belirlemektedir. Bu nedenle kilit denetim konuları işletmeden işletmeye farklılık göstermektedir.

Denetçiler kilit denetim konularını belirlerken aşağıdaki hususlara dikkat etmelidirler (Karacan ve Uygun, 2018: 637):

- Kilit denetim konuları işletmeye özgü olmalıdır,
- Kilit denetim konularının açıklamasında genel ve standartlaşmış ifadelerden kaçınılmalıdır,
- Sorumluluktan kurtulma duygusuyla gereğinden fazla kilit denetim konusu belirlenmemelidir,
- Belirlenen kilit denetim konuları ile ilgili herhangi bir çözüm önerisi getirilmeye çalışılmamalıdır,
- Kilit denetim konularıyla ilgili uygulanan denetim prosedürleri ayrıntılı olarak sıralanmalıdır,
- İşletmenin gizli ve özel bilgilerini açıklamamaya azami ölçüde dikkat edilmelidir,
- Kilit denetim konularının raporda belirtilmesiyle şartlı veya olumsuz görüş açıklandığı algısı yaratılmamalıdır.

Denetim faaliyetleri sonucunda ortaya çıkan kilit denetim bulgularının bazı nitelikler taşıması gerekir. Bu niteliklerin aşağıdaki şekilde olması gerektiğini ifade etmektedirler. Buna göre Sayar ve Ergüden (2016):

- Kilit denetim bulguları işletmeye özgü olmalıdır,
- Kilit denetim bulguları denetçinin finansal tablolara ilişkin açıkladığı görüşün yerine geçmemelidir,
- Kilit denetim bulguları genel ve standart kalıplaşmış ifadelerden uzak olmalıdır,
- Kilit denetim bulguları, konunun denetim faaliyeti sürecinde çözülemediğini ima etmemelidir,
- Kilit denetim bulguları sınırlı olumlu görüş algısı oluşturmamalıdır,
- Kilit denetim bulguları gereğinden uzun listeler halinde olmamalıdır.

3. LİTERATÜR

Bağımsız denetim raporlarında yer alan kilit denetim konularına ait literatür incelendiğinde yapılan araştırmalarda içerik analizi yöntemi kullanıldığı görülmektedir. Literatürde yer alan çalışmalar Tablo 1’ de özetlenmiştir.

Tablo 1. Bağımsız Denetim Raporunda Yer Alan Kilit Denetim Konularına Ait Literatür Taramasının Sonuçları

Araştırmacı	İşletme Sayısı/Sektör	Kapsadığı dönem	Bulgular
Karacan ve Uygun (2018)	Hisse senetleri BİST’de işlem gören ve reel sektörde faaliyet gösteren 62 işletme	2017 yılı	Bağımsız denetim raporlarında 134 kilit denetim konusunun yer aldığı ve kilit denetim konularının önem sıralamasının ise maddi duran varlıklar, hasılat, ticari alacakların geri kazanılabilirliği, ertelenmiş vergiler, stoklar ve çalışanlara sağlanan faydalar olduğu tespit edilmiştir.
Kavut ve Güngör (2018)	Hisse senetleri BİST 100 Endeksinde işlem gören işletmeler	2017 yılı	Bağımsız denetim raporlarında 211 kilit denetim konusunun yer aldığı, sektörel farklılıklara rağmen raporlanan kilit denetim konularının benzerlik gösterdiği ve kilit denetim konularının önem sıralamasının hasılatın muhasebeleştirilmesi, şerefiye, ticari alacaklar ve stoklar şeklinde olduğu tespit edilmiştir.
Uzay ve Köylü (2018)	Hisse senetleri BİST İmalat Sektöründe işlem gören işletmeler	2017 yılı	Bağımsız denetim raporlarında 354 adet kilit denetim konusunun olduğu ve kilit denetim konularının önem sıralamasının hasılat, maddi duran varlıklar, ticari alacaklar ve stoklar olduğu tespit edilmiştir.

Çağırın ve Varıcı (2019)	Hisse senetleri BİST İmalat Sektöründe işlem gören 171 işletme	2017 yılı	Denetçi görüşüne göre kilit denetim konularının sayısında farklılığın olmadığı buna karşın denetim firmaları ile kilit denetim konuları sayısı arasında anlamlı bir farklılığın olduğu tespit edilmiştir.
İşseveroğlu (2019)	Hisse senetleri BİST 100 Endeksinde işlem gören sigorta işletmeleri	2017 ve 2018 yılları	Bağımsız denetim raporlarında kilit denetim konularının önem sıralamasının gerçekleşmiş ancak raporlanmamış tazminat bedellerinin tahmin edilmesi, muallak tazminat karşılığında kaynaklanan net nakit akışlarının iskonto edilmesi, sigorta sözleşme yükümlülüklerinin hesaplanmasında kullanılan tahmin ve varsayımlar, maddi olmayan duran varlıklara ilişkin avanslar ve yatırımlar ile kullanım amaçlı gayrimenkuller olduğu tespit edilmiştir.
Türel ve Türel (2019)	Hisse senetleri BİST’de işlem gören işletmelerin	2017 ve 2018 yılları	Bağımsız denetim raporlarında kilit denetim konularının önem sıralamasının finansal araçlar, hasılat, maddi duran varlıklar, stoklar ve varlıklarda değer düşüklüğünün olduğu, bununla birlikte dört büyük denetim firması ile diğer denetim firmaları arasında raporlanan kilit denetim konularının sayısı açısından anlamlı bir farklılığın bulunmadığı tespit edilmiştir.
Karapınar ve Dölen (2020)	Hisse senetleri BİST’de işlem gören 374 işletme	2018 yılı	Bağımsız denetim raporlarında 707 kilit denetim konusunun yer aldığı, kilit denetim konularının önem sıralamasının hasılatın muhasebeleştirilmesi, ticari alacaklar, yatırım amaçlı gayrimenkuller, stoklar, maddi duran varlıklar, şerefiye ve maddi olmayan duran varlıklar olduğu tespit edilmiştir. Çalışmanın bulguları aynı zamanda sektör ve denetim görüşüne göre kilit denetim konularının farklılaştığını, dört büyük denetim firması tarafından belirlenen kilit denetim konuları sayıları ile diğer denetim firmaları tarafından belirlenen kilit denetim konuları sayıları arasında anlamlı bir farklılık olduğunu göstermektedir.
Taş ve diğerleri (2020)	Hisse senetleri BİST 30 Endeksinde işlem gören işletmeler	2017 ve 2018 yılları	Farklı sektörlerde faaliyet gösteren işletmelerin bağımsız denetim raporlarında yer alan kilit denetim konularının benzerlik gösterdiği tespit edilmiştir.
Atay ve Çeltikçi (2021)	Hisse senetleri BİST 100 Endeksinde işlem gören işletmeler	2017 – 2018 ve 2019 yılları	Bağımsız denetim raporlarında 647 kilit denetim konusunun yer aldığı kilit denetim konularının önem sıralamasının hasılat şerefiye, ticari alacaklar, maddi duran varlıklar ve stoklar olduğu tespit edilmiştir.
Sneller ve diğerleri (2016)	Hisse senetleri Hollanda AEX borsasında işlem gören 75 bilgi teknoloji işletmesi	2013 ve 2015 yılları	Bağımsız denetim raporlarında yer alan toplam 255 kilit denetim konusu içerisinde bilgi teknolojileri konusunda 39 kilit denetim konusu tespit edilmiştir.
Peatoomsuwan ve Yalrabil (2018)	Hisse senetleri Tayland SET borsasında işlem gören 640 işletme	2017 yılı	Bağımsız denetim raporlarında 1230 kilit denetim konusunun yer aldığı, aynı sektörde faaliyet gösteren işletmeler için raporlanan kilit denetim konularının farklılık gösterdiği ve kilit denetim konularının önem sıralamasının ise hasılat, stok, ticari alacaklar ve maddi duran varlıklar olduğu tespit edilmiştir.
Li (2020)	Çin Borsası’nda A tipi hisse senedine sahip olan işletmeler	2016 – 2018 yılları	Birbirini takip eden üç yıla ait bağımsız denetim raporlarında en fazla yer alan kilit denetim konusunun imalat sektöründe raporlandığı, kilit denetim konularının önem sıralamasının ise gelir tahakkuku, alacak hesapları, şerefiye, değer düşüklüğü, stok kayıtları ve varlıklarda değer düşüklüğü olduğu tespit edilmiştir.

4. ARAŞTIRMA YÖNTEMİ

4.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı; Türkiye’de ilk defa 2017 faaliyet yılına ait “görüş vermektan kaçınma” denetçi görüşü dışındaki görüş türüne sahip bağımsız denetim raporlarında uygulanmaya başlayan kilit denetim konularının kapsamına yönelik içerik analizi yapmaktır. Bu amaçla Borsa İstanbul İmalat Sektörünün alt sektörlerinden biri olan Gıda, İçecek ve Tütün sektöründe yer alan toplam 26 şirkete ait 2017-2020 yılları arasında hazırlanan toplam 97 bağımsız denetim raporunda öne çıkan kilit denetim konuları ile raporlanan kilit denetim konularının yıllara ve şirketlere göre dağılımının belirlenmesi araştırma kapsamına alınmıştır.

4.2. Araştırmanın Önemi

Finansal tabloların bağımsız denetimi sürecinde kilit denetim konularının denetçiler tarafından ele alınması yürütülen denetime ilişkin daha fazla şeffaflık sağladığı ve denetçi raporunun iletişim değerini arttırdığı için bağımsız denetim kalitesini de olumlu yönde etkileyebilir. Kilit denetim konuları, denetçilerin mesleki muhakeme gücü ve deneyimleri doğrultusunda şirketlerin finansal ve finansal olmayan verilerin değerlendirilmesi sonucunda belirlenmektedir. Bu açıdan, denetim görüşünün oluşturulmasında hangi kilit konuların etkili olduğunun raporlanması hem denetçiler hem de denetim raporunda yer alan bilgilere ihtiyaç duyanlar açısından son derece önemlidir (Vargün, 2021: 391). Bu sebeple, Gıda, İçecek ve Tütün sektöründe yer alan şirketlerin 2017-2020 yılları arasındaki bağımsız denetim raporlarının genel olarak hangi kilit denetim konularını içerdiğini raporlayan bu araştırma söz konusu sektöre ait finansal bilgiye ihtiyaç duyanlar açısından önem taşımaktadır.

4.3. Araştırmanın Yöntemi

Bu çalışmada, Borsa İstanbul İmalat Sektörünün alt sektörlerinden biri olan Gıda, İçecek ve Tütün sektöründe yer alan 26 şirketin 2017–2020 yıllarına ait hesap dönemlerine ilişkin bağımsız denetim raporları, 1 Nisan 2021 tarihi itibarıyla incelenmiş ve denetim raporlarında hangi kilit denetim konularının yer aldığına yönelik içerik analizi gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında kullanılan veriler; Kamuyu Aydınlatma Platformu (KAP)’ın kurumsal web sitesinde (www.kap.org.tr) yer alan ilgili şirketlerin bağımsız denetim raporlarına ulaşarak elde edilmiştir. Araştırma kapsamında yer alan şirketlerin listesi Tablo1’de yer almaktadır.

Berelson’a (1971) göre içerik analizi, iletişimin görünen içeriğinin nesnel, sistematik ve nicel yollardan tanımlanması için veri toplamak amacıyla kullanılan bir araştırma tekniğidir. Bu yöntem, raporda sunulan her tür bilgiyi kodlamayı ve bu konuya ayrılan her raporun yüzdesini ölçmeyi içerir (Lober ve diğerleri; 1997: 59). Kodlama sonucunda elde edilen sayısal ölçümler, başka tür analizlerin yapılmasında veri olarak kullanılabilir (Hackston ve Milne, 1996: 84). Bu yönüyle içerik analizi, bağımsız denetim raporları, sosyal sorumluluk ve çevresel raporlama, sürdürülebilirlik raporları, faaliyet raporları gibi işletmeler ve paydaşlar arasında önemli bir iletişim aracı olan raporlardaki açıklamaların içeriğinin nesnel ve sistematik olarak analizinde kullanılması uygun olan bir tekniktir (Kavut ve Güngör, 2018: 64).

5. BULGULAR

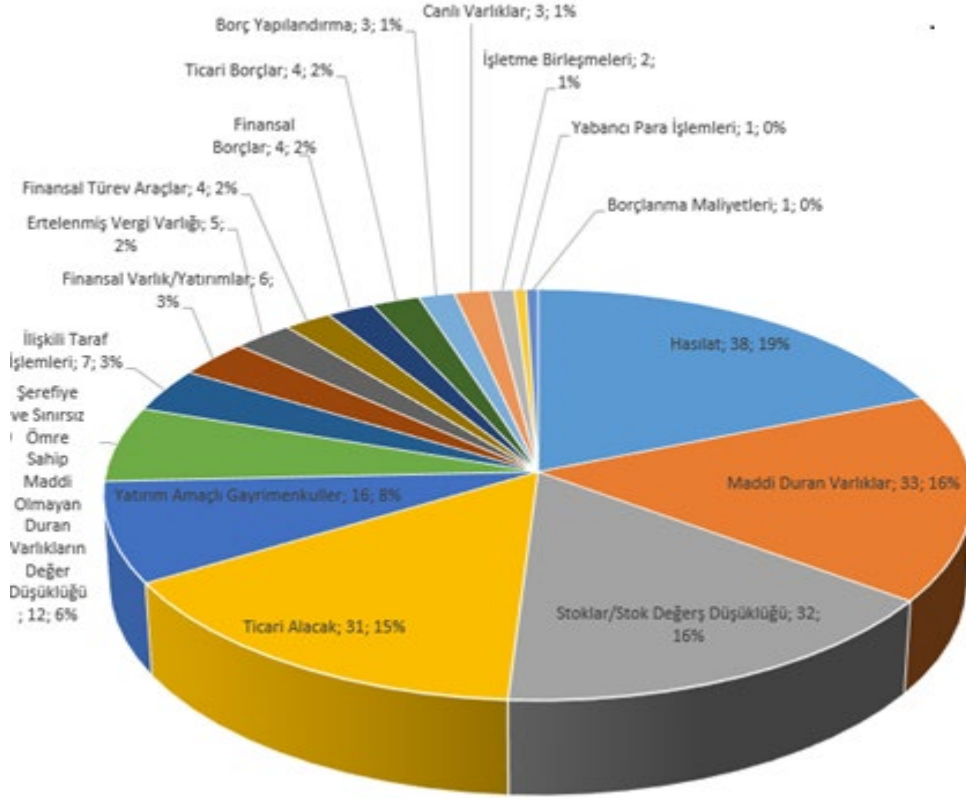
Bağımsız denetçilerin Gıda, İçecek ve Tütün alt sektöründe 2017-2020 yılları arasında gerçekleştirdikleri denetim faaliyetleri sırasında hangi şirketlerde, hangi kilit denetim konularını dikkate aldıklarına yönelik bilgiler Tablo 2’de yer almaktadır.

Tablo 2. Kilit Denetim Konularının Şirketler Açısından Dağılımı

Kilit Denetim Konusu	Kilit Denetim Sayısı (2017)/Şirketler	Kilit Denetim Sayısı (2018) /Şirketler	Kilit Denetim Sayısı (2019) /Şirketler	Kilit Denetim Sayısı (2020) /Şirketler	Kilit Denetim Sayısı (2017-2020)
Hasılat	9 BANVT-DARDL-FRIGO-KENT-KERV-T-KNFRT-SELGD-TATGD-ULUUN	10 AVOD-BANVT-DARDL-FRIGO-KENT-KNFRT-OYLUM-SELGD-TATGD-ULUUN	8 BANVT-DARDL-FRIGO-KENT-OYLUM-SELGD-TATGD-ULUUN	11 AVOD-BANVT-DARDL-FADE-FRIGO-KENT-OYLUM-KRVGD-SELGD-TATGD-ULUUN	38
Maddi Duran Varlıklar	7 AVOD-KERV-T-PETUN-PINSU-PNSUT-SELGD-ÜLKER	8 KERV-T-OYLUM-PETUN-PINSU-PNSUT-SELGD-ULUUN-ÜLKER	10 AVOD- ERSU-PENG-D-PETUN-PINSU-PNSUT-SELGD-TKURU-ULUUN-ÜLKER	8 ERSU-FRIGO-KERV-T-PENG-D-PINSU-TUKAS-ULUUN-ÜLKER	33
Stok/Stok Değer Düşüklüğü	10 AVOD-BANVT-ERSU-FRIGO-KENT-KNFRT-TATGD-TKURU-TUKAS-ULUUN	10 AVOD-ERSU -FRIGO-KENT-KNFRT-SELGD-TATGD-TKURU-TUKAS-ULUUN	7 AVOD-ERSU -FRIGO-KENT-KNFRT-TATGD-ULUUN	5 AVOD- KENT-KRVGD-KNFRT-ULUUN	32
Ticari Alacaklar	5 DARDL-KRSTL-PINSU-TBORG-ULUUN	8 AVOD-DARDL-KRSTL-PINSU-SELGD-TUKAS-TBORG-ULUUN	7 DARDL-KNFRT-KRSTL-PINSU-TKURU-TUKAS-TBORG-ULUUN	11 AVOD-DARDL-KRVGD-KNFRT-KRSTL-PETUN-PINSU-PNSUT-TBORG-ULUUN	31
Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	4 AVOD-PENG-D-SELGD-VANET	3 KERV-T-SELGD-VANET	5 AVOD-KERV-T-PENG-D-SELGD-VANET	4 FADE-PENG-D-TUKAS-VANET	16
Şerefiye/Sınırsız Kabul Edilen Maddi Olmayan Duran Varlıklar	3 AEFES-CCOLA-ÜLKER	3 AEFES-CCOLA-ÜLKER	3 AEFES-CCOLA-ÜLKER	3 AEFES-CCOLA-ÜLKER	12
İlişkili Taraf İşlemleri	2 ERSU-VANET	2 ERSU-VANET	2 ERSU-VANET	1 VANET	7
Finansal Varlık/Yatırımlar	2 ÜLKER-VANET	2 ÜLKER-VANET	1 ÜLKER	1 ÜLKER	6
Ertelenmiş Vergi Varlığı	-----	1 PENG-D	2 PENG-D-TUKAS	2 PENG-D-TUKAS	5
Finansal Türev Araçlar	1 ULUUN	1 ULUUN	1 ULUUN	1 ULUUN	4
Finansal Borçlar	1 ULUUN	1 ULUUN	1 ULUUN	1 ULUUN	4
Ticari Borçlar	1 ULUUN	1 ULUUN	1 ULUUN	1 ULUUN	4
Borç Yapılandırma	1 FRIGO	1 FRIGO	1 FRIGO	-----	3
Canlı Varlıklar	1 BANVT	1 BANVT	1 BANVT	-----	3
İşletme Birleşmeleri	1 KERV-T	1 AVOD	-----	-----	2
Yabancı Para İşlemleri	-----	1 OYLUM	-----	-----	1
Borçlanma Maliyetleri	-----	1 OYLUM	-----	-----	1
TOPLAM	48	55	50	49	202

Tablo 2 incelendiğinde bağımsız denetçilerin Gıda, İçecek ve tütün alt sektöründeki 26 şirketin 2017-2020 yıllarına ait denetim raporlarında toplam 202 kilit denetim konusu belirlendiği görülmektedir. Raporlanan kilit denetim konuları içerisinde sırasıyla hasılat (38 adet), maddi duran varlıklar (33 adet), stoklar/stok değer düşüklüğü (32 adet), ticari alacaklar (31 adet) ve yatırım amaçlı gayrimenkuller konularının önemli bir paya sahip olduğu görülmektedir. Raporlanan kilit denetim konularından Finansal Türev Araçlar, Finansal Borçlar ve Ticari Borçlar

kilit denetim konularının sadece ULUUN şirketi; yabancı para işlemleri ve borçlanma maliyetleri kilit denetim konularının ise sadece 2018 yılına ait OYLUM şirketi için geçerli olduğu dikkat çekmektedir.

Grafik 1. 2017-2020 Yılları Arasındaki Kilit Denetim Konularının Türlerine Göre Dağılımı

Bağımsız denetçilerin Gıda, İçecek ve Tütün alt sektöründe 2017-2020 yılları arasında gerçekleştirdikleri denetim faaliyetleri sırasında kilit denetim konularının yıllara göre dağılımına yönelik bilgiler Tablo 3'de yer almaktadır.

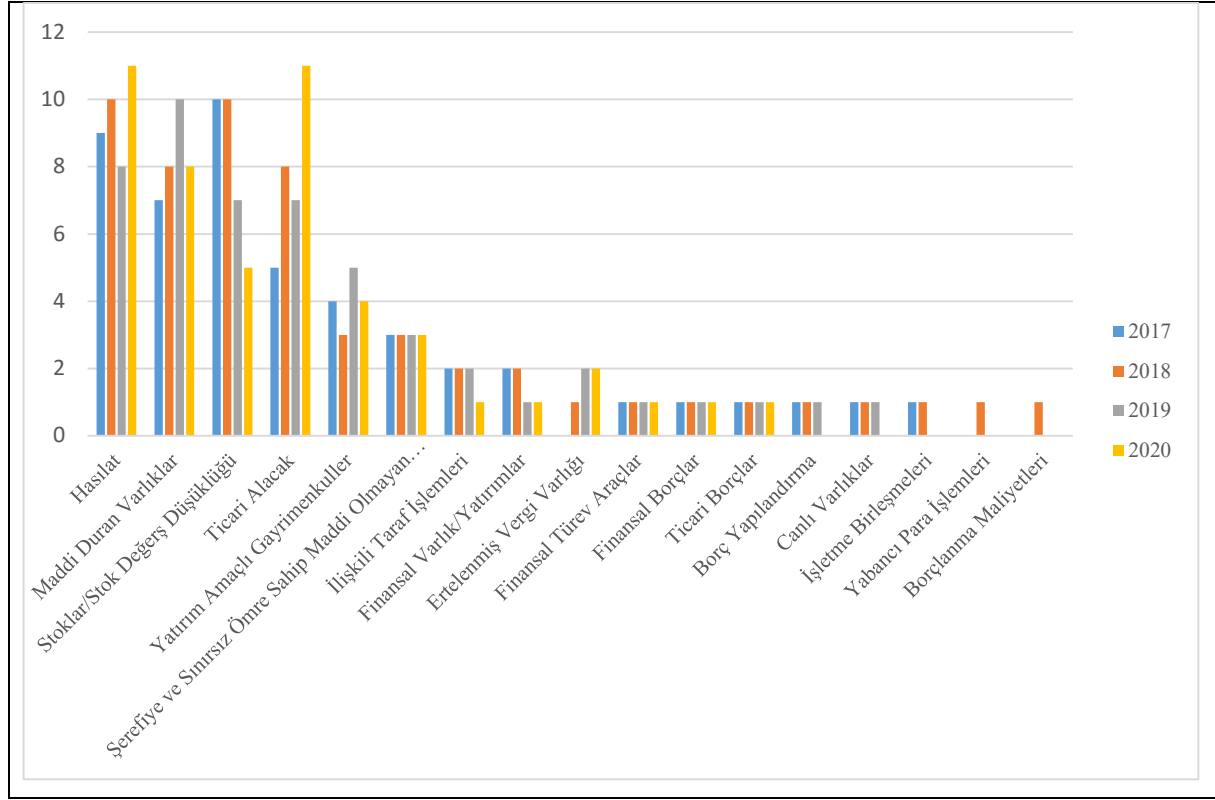
Tablo 3. Kilit Denetim Konularının Yıllar İtibariyle Sayı Dağılımı

No	Kilit Denetim Konusu	2017	2018	2019	2020	Toplam	%
1	Hasılat Kaydedilmesi/Muhasebeleştirilmesi	9	10	8	11	38	18,81%
2	Maddi Duran Varlıklar	7	8	10	8	33	16,34%
3	Stoklar/Stok Değer Düşüklüğü	10	10	7	5	32	15,84%
4	Ticari Alacak	5	8	7	11	31	15,35%
5	Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	4	3	5	4	16	7,92%
6	Şerefiye ve Sınırsız Ömre Sahip Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değer Düşüklüğü	3	3	3	3	12	5,94%
7	İlişkili Taraf İşlemleri	2	2	2	1	7	3,47%
8	Finansal Varlık/Yatırımlar	2	2	1	1	6	2,97%
9	Ertelenmiş Vergi Varlığı		1	2	2	5	2,48%
10	Finansal Türev Araçlar	1	1	1	1	4	1,98%
11	Finansal Borçlar	1	1	1	1	4	1,98%
12	Ticari Borçlar	1	1	1	1	4	1,98%
13	Borç Yapılandırma	1	1	1		3	1,49%
14	Canlı Varlıklar	1	1	1		3	1,49%
15	İşletme Birleşmeleri	1	1			2	0,99%
16	Yabancı Para İşlemleri		1			1	0,50%
17	Borçlanma Maliyetleri		1			1	0,50%
TOPLAM		48	55	50	49	202	100%

Tablo 3 incelendiğinde bağımsız denetçilerin Gıda, İçecek ve tütün alt sektöründeki 26 şirketin 2017-2020 yıllarına ait denetim raporlarında yer alan toplam 202 kilit denetim konusunun 17 başlık altında gruplandırıldığı görülmektedir.

Raporlanan kilit denetim konuları içerisinde yıllar itibariyle 2017 yılında 48 adet, 2018 yılında 55 adet, 2019 yılında 50 adet ve 2020 yılında 49 adet kilit denetim konusunun belirlenmiştir. Tablo 3 incelendiğinde 2018 yılında belirlenen kilit denetim konusu sayısının diğer yıllara göre fazla olduğu, fakat yıllar arasında kilit denetim konularının sayısı bakımından birbirine yakın olduğu görülmektedir.

Grafik 2. Kilit Denetim Konularının 2017-2020 Yılları Arasındaki Dağılımı

Bağımsız denetçilerin Gıda, İçecek ve Tütün alt sektöründe 2017-2020 yılları arasında gerçekleştirdikleri denetim faaliyetleri sırasında şirketlerde belirlenilen kilit denetim konularının yıllara göre dağılımına yönelik bilgiler Tablo 4’de yer almaktadır.

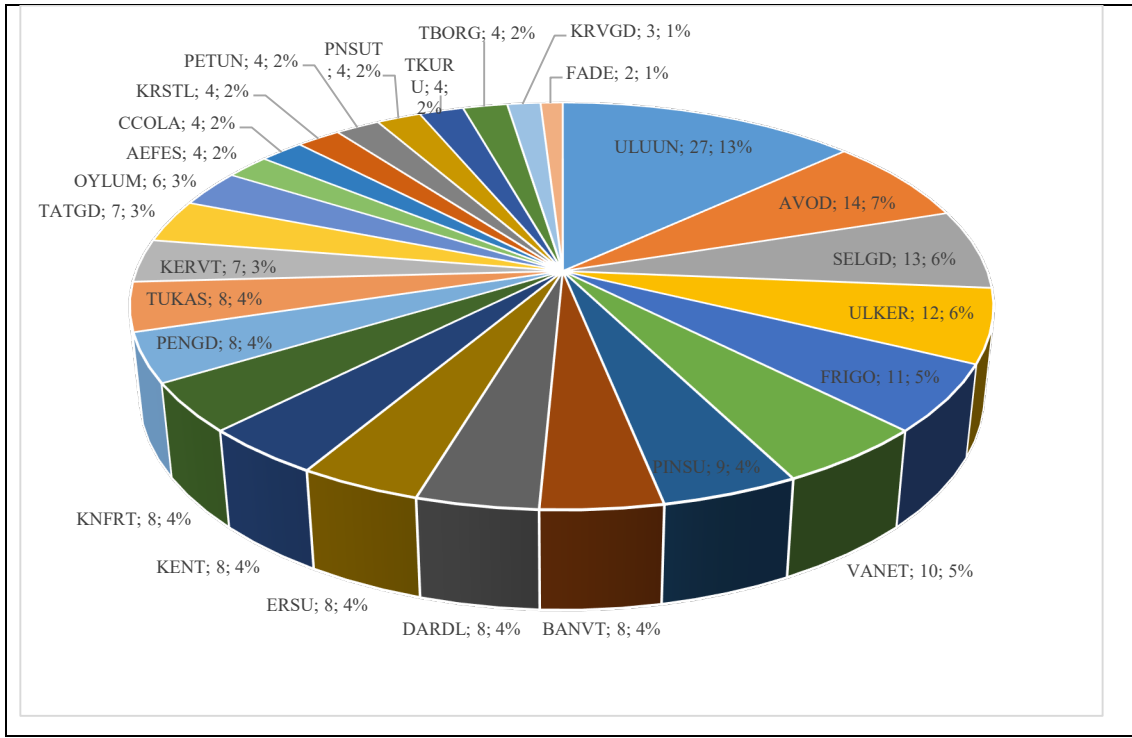
Tablo 4. Şirketlerde Belirlenen Kilit Denetim Konularının Yıllara Göre Dağılımı

No	Şirket Kodu/Kilit Denetim Konu Sayısı	2017	2018	2019	2020
1	AVOD (14)	Maddi Duran Varlıklar - Stoklar Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	Hasılat - Stoklar Ticari Alacaklar - İşletme Birleşmeleri	Stoklar - Maddi Duran Varlıklar - Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	Hasılat - Stoklar - Ticari Alacaklar - Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller
2	AEFES (4)	Şerefiye ve Sınırsız Ömre Sahip Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değer Düşüklüğü	Şerefiye ve Sınırsız Ömre Sahip Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değer Düşüklüğü	Şerefiye ve Sınırsız Ömre Sahip Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değer Düşüklüğü	Şerefiye ve Sınırsız Ömre Sahip Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değer Düşüklüğü
3	BANVT (8)	Hasılat - Stoklar-Canlı Varlıklar	Hasılat - Canlı Varlıklar	Hasılat - Canlı Varlıklar	Hasılat
4	COLLA (4)	Şerefiye ve Sınırsız Ömre Sahip Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değer Düşüklüğü	Şerefiye ve Sınırsız Ömre Sahip Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değer Düşüklüğü	Şerefiye ve Sınırsız Ömre Sahip Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değer Düşüklüğü	Şerefiye ve Sınırsız Ömre Sahip Maddi Olmayan Duran Varlıkların Değer Düşüklüğü
5	DARDL (8)	Hasılat - Ticari Alacaklar	Hasılat - Ticari Alacaklar	Hasılat - Ticari Alacaklar	Hasılat - Ticari Alacaklar
6	ERSU (8)	Stoklar - İlişkili Taraf İşlemleri	Stoklar - İlişkili Taraf İşlemleri	Maddi Duran Varlıklar - Stok Değeri Düşüklüğü - İlişkili Taraf İşlemler	Maddi Duran Varlıklar
7	FADE (2)				Hasılat - Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller

Borsa İstanbul İmalat Sektöründeki Kilit Denetim Konularının Belirlenmesi:
Gıda, İçecek ve Tütün Alt Sektöründe Bir İnceleme

8	FRIGO (11)	Hasılat - Stok Değer Düşüklüğü - İhtiyarı Tedbir Kapsamında Borç Yapılandırılmaları	Hasılat - Stok Değer Düşüklüğü - İhtiyarı Tedbir Kapsamında Borç Yapılandırılmaları	Hasılat - Stok Değer Düşüklüğü - İhtiyarı Tedbir Kapsamında Borç Yapılandırılmaları	Hasılat - Maddi Duran Varlıklar
9	KENT (8)	Hasılat - Stok Değer Düşüklüğü	Hasılat - Stok Değer Düşüklüğü	Hasılat - Stok Değer Düşüklüğü	Hasılat - Stok Değer Düşüklüğü
10	KERVET (7)	Hasılat - Maddi Duran Varlıklar - İşletmeler Birleşmeleri	Maddi Duran Varlıklar - Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller (1)	Maddi Duran Varlıklar
11	KRVGD (3)				Hasılat - Stoklar - Ticari Alacaklar
12	KNFRT (8)	Hasılat - Stoklar	Hasılat - Stoklar	Stoklar - Ticari Alacaklar	Stoklar - Ticari Alacaklar
13	KRSTL	Ticari Alacaklar	Ticari Alacaklar	Ticari Alacaklar	Ticari Alacaklar
14	OYLUM (6)		Hasılat	Hasılat	Hasılat - Maddi Duran Varlıklar - Yabancı Para İşlemleri - Borçlanma Maliyetleri
15	PENGD (8)	Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	Ertelemiş Vergi Varlığı	Maddi Duran Varlıklar - Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller - Ertelemiş Vergi Varlığı	Maddi Duran Varlıklar - Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller - Ertelemiş Vergi Varlığı
16	PETUN (4)	Maddi Duran Varlıklar	Maddi Duran Varlıklar	Maddi Duran Varlıklar	Ticari Alacaklar
17	PINSU (9)	Maddi Duran Varlıklar - Ticari Alacaklar - Muhasebe Politika Değişikliği	Maddi Duran Varlıklar - Ticari Alacaklar	Maddi Duran Varlıklar - Ticari Alacaklar	Maddi Duran Varlıklar - Ticari Alacaklar
18	PNSUT (4)	Maddi Duran Varlıklar	Maddi Duran Varlıklar	Maddi Duran Varlıklar	Ticari Alacaklar
19	SELGD (12)	Hasılat - Maddi Duran Varlıklar - Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	Hasılat - Maddi Duran Varlıklar - Stok değer düşüklüğü - Ticari Alacaklar - Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	Hasılat - Maddi Duran Varlıklar - Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller	Hasılat
20	TATGD (7)	Hasılat - Stok değer düşüklüğü	Hasılat - Stok değer düşüklüğü	Hasılat - Stok değer düşüklüğü	Hasılat
21	TKURU (4)	Stoklar	Stoklar	Maddi Duran Varlıklar - Ticari Alacaklar	
22	TUKAS (8)	Stoklar	Stok Değer Düşüklüğü - Ticari Alacaklar	Ticari Alacaklar - Ertelemiş Vergi Varlıkları	Maddi Duran Varlıklar - Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller - Ertelemiş Vergi Varlıkları
23	TBORG (4)	Ticari Alacaklar	Ticari Alacaklar	Ticari Alacaklar	Ticari Alacaklar
24	ULUUN (27)	Hasılat - Stok / Stok Değer Düşüklüğü Ticari Alacaklar - Finansal Türev Araçlar - - Finansal Borçlar - Ticari Borçlar	Hasılat - Maddi Duran Varlıklar - Stoklar / Stok Değer Düşüklüğü - Ticari Alacaklar - Finansal Türev Araçlar - Finansal Borçlar - Ticari Borçlar	Hasılat - Maddi Duran Varlıklar - Stoklar / Stok Değer Düşüklüğü - Ticari Alacaklar - Finansal Türev Araçlar - Finansal Borçlar - Ticari Borçlar	Hasılat - Maddi Duran Varlıklar - Stoklar / Stok Değer Düşüklüğü - Ticari Alacaklar - Finansal Türev Araçlar - Finansal Borçlar - Ticari Borçlar
25	ULKER (12)	Maddi Duran Varlıklar - Şerefiye - Finansal Varlıklar	Maddi Duran Varlıklar - Şerefiye - Finansal Varlıklar	Maddi Duran Varlıklar - Şerefiye - Finansal Varlıklar	Maddi Duran Varlıklar - Şerefiye - Finansal Yatırımlar
26	VANET (10)	Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller - Finansal Yatırımlar - İlişkili Taraf İşlemleri	Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller - Finansal Yatırımlar - İlişkili Taraf İşlemleri	Yatırım amaçlı Gayrimenkuller - İlişkili Taraf İşlemleri	Yatırım amaçlı Gayrimenkuller - İlişkili Taraf İşlemleri

Tablo 4 incelendiğinde Gıda, İçecek ve tütün alt sektöründeki 8 (AEFES, COLA, DARDL, KENT, KRSTL, TATGD, TBORG, ULKER) şirkette belirlenen kilit denetim konularının dört yılda da aynı olduğu görülmektedir. Tablodan ayrıca dört yıl boyunca en fazla sayıda kilit denetim konusu belirlenen şirketlerin sırasıyla ULUUN (27 adet), AVOD (14 adet), SELGD (13 adet), ULKER (12 adet), FRIGO (11 adet) ve VANET (10 adet) olduğu belirlenmiştir.

Grafik 3: 2017-2020 Yılları Arasındaki Kilit Denetim Konularının Şirketlere Göre Dağılımı

6. SONUÇ

Finansal tablolarda sunulan bilgilerin doğru ve güvenilir olması finansal piyasaların güven ve istikrar içinde çalışabilmesinin önemli unsurlarından birisidir. Finansal tablolarda sunulan bilgilerin doğru ve güvenilir olması ise kilit denetim konularına yer verilen genişletilmiş denetim raporları ile mümkün olabilir. Kilit denetim konularının bağımsız denetim raporunda bildirilmesi, yürütülen denetime ilişkin daha fazla şeffaflık sağlamakla birlikte denetçi raporunun iletişim değerini de artırır. Bağımsız denetim raporlarında kilit denetim konularının bildirilmesi ile finansal tablo bilgi kullanıcılarına, cari döneme ait finansal tabloların denetiminde en çok önem arz eden konular hakkında ilâve bilgiler sağlar.

Bu araştırmada, Borsa İstanbul İmalat Sektörünün alt sektörlerinden biri olan *Gıda, İçecek ve Tütün sektöründe* yer alan toplam 26 şirket için 2017 - 2020 yılları arasında hazırlanan 101 bağımsız denetim raporu içerik analizi yöntemi ile incelenerek bağımsız denetçilerin yılları itibariyle kilit denetim konuları olarak neleri dikkate aldıklarına dair bir değerlendirme yapılmıştır.

a-) Elde edilen bulgulara göre bağımsız denetçilerin 2017-2020 yılları arasında Gıda, İçecek ve Tütün alt sektöründe faaliyet gösteren şirketlerde gerçekleştirdikleri denetim sürecinde toplam 202 kilit denetim konusu belirledikleri kilit denetim konularının yoğun olarak, Hasılat (38 adet; %18,81), Maddi Duran Varlıklar (33 adet; %16,34), Stoklar/Stok Değer Düşüklüğü (32 adet; %15,84), Ticari Alacaklar (31 adet; %15,35) ve Yatırım Amaçlı Gayrimenkuller olarak (16 adet; %7,92) olarak dağılım gösterdiği tespit edilmiştir.

b-) Bağımsız denetçilerin 2017-2020 yılları arasında Gıda, İçecek ve Tütün alt sektöründe faaliyet gösteren şirketlerde gerçekleştirdikleri denetimlerde kilit denetim konularının ULUUN (27 adet;%13), AVOD (14 adet;%7), SELGD (13 adet;%6), ULKER (12 adet; %6), FRIGO (11 adet;%5) ve VANET (10 adet;%5) şirketlerinde yoğun olarak belirlendiği tespit edilmiştir.

Hakem Değerlendirmesi: Dış bağımsız.

Çıkar Çatışması: Yazarlar çıkar çatışması bildirmemiştir.

Finansal Destek: Yazarlar bu çalışma için finansal destek almadığını beyan etmiştir.

Yazar Katkısı: Murat ÖZCAN (%50), Mehmet GÜNLÜK (%50)

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Conflict of Interest: The authors declare that there is no conflict of interest.

Funding: The authors received no financial support for the research, authorship and/or publication of this article.

Author Contributions: Murat ÖZCAN (50%), Mehmet GÜNLÜK (50%)

KAYNAKÇA

- Atay, M. S., ve Çeltikçi Polat, N. (2021). Kilit denetim konuları (KDK) bildirimlerinin içerik analizi yöntemiyle incelenmesi: Borsa İstanbul (BİST-100) şirketleri üzerine bir araştırma. *Mali çözüm*, 31(164), 113-142.
- Berelson, B. (1971). *Content analysis in communication research*. Hafner, New York.
- Bıçer, A. A., ve Erol, S. (2017). UDS 701 kapsamında denetimde tespit edilen kilit bulguların finansal bilgi kullanıcılarına sunulması. *Öneri dergisi*, 12(47), 71-84.
- Çağırın, F. K., ve Varıcı, İ. (2019). Bağımsız denetim standardı (BDS) 701 çerçevesinde kilit denetim konuları: Borsa İstanbul imalat sanayi sektöründeki işletmelerin denetim raporları üzerine bir analiz. *Uluslararası iktisadi ve idari incelemeler dergisi*, 22, 193-208.
- Güleç, Ö. F. (2020). *Bağımsız denetçi raporundaki dönüşüm: kilit denetim konuları*. Gazi Kitabevi, Ankara.
- Hackston, D., ve Milne, J. M. (1996). Some determinants of social and environmental disclosures in New Zealand companies, *Accounting, Auditing and Accountability Journal*, 9(1), 77-108.
- İşseveroğlu, G. (2019). Bağımsız denetim raporunda kilit denetim konuları: BİST sigorta şirketlerinin 2017-2018 yılları analizi. *Muhasebe ve finansman dergisi*, 84, 49-64.
- Karacan, S., ve Uygun, R. (2018). Kilit denetim konularının bağımsız denetçi raporunda bildirilmesi-BDS 701. *Uluslararası sosyal araştırmalar dergisi*, 11 (57), 632-649.
- Karapınar, A., ve Dölen, T. (2020). Bağımsız denetim raporlarında kilit denetim konusu açıklamaları: Türkiye örneği. *Muhasebe ve bilim dünyası dergisi*, 22(4), 763-780.
- Kavut, F. L., ve Güngör, N. (2018). Bağımsız denetimde kilit denetim konuları: BİST-100 şirketlerinin 2017 yılı analizi. *Muhasebe enstitüsü dergisi*, 16(59), 59-70.
- Lober, D. J., Bynum, D., Campbell, E., ve Jacques, M. (1997). The 100 Plus corporate environmental report study: A survey of an evolving environmental management tool, *Business strategy and the environment*, 6, 57-73.
- Li, H. (2020). A study of key audit matters disclosure. *Modern economy*, 11, 399-406.
- Özcan, M. ve Günlük, M. (2021). “Coso iç kontrol modelinin finansal raporlamanın doğruluğunu ve güvenilirliğini sağlamadaki rolü”, içinde Güneş, R., Karabınar, S. ve Saban, M. (ed). *Denetimde Seçme Konular 7: Bağımsız Denetim-İç Kontrol-İç Denetim*. Gazi Kitabevi, ss. 291-328.
- Pratoomsuwan, T., ve Yolrabil, O. (2018). The key audit matter (kam) practices: the review of first year experience in Thailand. *NIDA Business journal*, 23, 63-91.
- Sayar, A. R. Z., ve Ergüden, A. E. (2016). Son düzenleme ve gelişmeler kapsamında değişecek ve yenilenecek bağımsız denetçi raporları. *Muhasebe ve denetime bakış*, 16 (48), 85-98.
- Sneller, L., Bode, R., ve Klerkx, A. (2016). Do IT matters matter? IT-related key audit matters in Dutch annual reports. *International journal of disclosure and governance*, 14 (2), 139-151.

- Taş, O., Mert, H., ve Başkaya, V. (2020). Bağımsız denetim raporlarında kilit denetim raporları ve BİST kapsamında farklı sektörlere yönelik bir araştırma. *Vergi sorunları dergisi*, 377, 21-32.
- Teraman, Ö., ve Çelik, B. (2019). Kilit denetim konularının bağımsız denetim raporuna yansıtılması: Bağımsız denetçileri etkilemesi üzerine bir araştırma. *Çukurova üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi dergisi*, 23(1), 49-61.
- Türel, A., ve Türel, A. (2019). Bağımsız denetim ve kilit denetim konuları: BİST şirketleri 2017-2018 analizi. *Uluslararası sosyal araştırmalar dergisi*, 12(68), 1267-1272.
- Uzay, Ş., ve Köylü, Ç. (2018). Kilit denetim konuları: Borsa İstanbul üzerine bir araştırma. *Erciyes üniversitesi iktisadi ve idari bilimler fakültesi dergisi*, 52, 47-70.
- Vargün, H. (2021). “BDS 701 kapsamında kilit denetim konularının raporlanması: BİST 100 endeksinde işlem gören işletmeler üzerine bir araştırma”, içinde Karabulut, Ş. (ed). *Muhasebe Organizasyon Pazarlama: Anlayış Tartışma ve Gelişmeler*. Cilt-1: Muhasebe, Gazi Kitabevi, ss. 381-400.
- Yalçın, N. (2020). Raporlanan kilit denetim konularının sayısını etkileyen faktörler: Borsa İstanbul’da bir uygulama. *İşletme araştırmaları dergisi*, 12(4), 4220-4230.
- Yaşar, A., ve Çetin, E. (2020). BDS 570 kapsamında verilen denetçi raporlarının iletişim değeri açısından incelenmesi. *İşletme araştırmaları dergisi*, 12(1), 384-391.

SUMMARY

Introduction

Key audit matters in independent audit reports include those that, in the auditor's professional judgment, are most important in an audit of the current period's financial statements. With the "BDS 701 Standard for Disclosure of Key Audit Matters in the Audit Report", it has become mandatory to include key audit matters in the independent audit reports in which the auditor's opinion is expressed, except for "avoidance of opinion", since 2017. Communicating key audit matters in the audit report provides greater transparency about the audit being performed, increases the communicative value of the auditor's report, and gives financial statement information users with additional information on matters of most importance in the audit of the current period's financial statements. Addressing key audit issues by the auditors during the independent audit of financial statements may also positively affect the quality of independent auditing, as it provides greater transparency regarding the audit being conducted and increases the communication value of the auditor's report. In this respect, reporting which key issues are effective in forming the audit opinion is important for both auditors and information users who benefit from the independent audit report.

Purpose

The aim of this study is to perform a content analysis on the key audit issues reported in the independent audit reports of companies in the Food, Beverage and Tobacco sector, one of the sub-sectors of İstanbul Stock Exchange Manufacturing Sector. At the same time, it is aimed to determine the types and numbers of key audit issues reported by the auditors in the period covering the years 2017 – 2020 in the independent audit reports in the sector under consideration.

Method

In this research, the independent audit reports of 26 companies in the Food, Beverage and Tobacco sector, one of the sub-sectors of Istanbul Stock Exchange Manufacturing Sector, for the accounting periods of 2017-2020 were examined as of April 1, 2021, and the content analysis of which key audit issues are included in the audit reports was carried out. The data used in the research was obtained by accessing the independent audit reports of the relevant companies on the corporate website (www.kap.org.tr) of the Public Disclosure Platform (KAP).

Findings and Conclusions

In this research, 101 independent audit reports prepared between 2017 and 2020 for a total of 26 companies in the *Food, Beverage and Tobacco sector*, which is one of the sub-sectors of Istanbul Stock Exchange Manufacturing Sector, were examined by content analysis method and an assessment has been made about what the independent auditors considered as key audit issues.

a-) According to the findings, the key audit issues that the independent auditors determined in total 202 key audit subjects during the audit process carried out by the companies operating in the Food, Beverage and Tobacco sub-sector between 2017-2020 were mostly Revenue (38 items; 18.81%), Tangible Assets (33 items; 16.34%), Inventories/Inventory Impairment (32 items; 15.84%), Trade Receivables (31 items; 15.35%) and Investment Properties (16 items; 7.92%) distribution was found.

b-) In the audits carried out by independent auditors in companies operating in the Food, Beverage and Tobacco sub-sector between 2017-2020, the key audit subjects were found in companies such as ULUUN (27 items; 13%), AVOD (14 items; 7%), SELGD (13 items; 6%), ULKER. (12 items; 6%), FRIGO (11 items; 5%) and VANET (10 items; 5%).